

دکتر وفایی:

انتقال تکنولوژی مرهون یک هم ملی است

را واقعیت بخشد. تکنولوژی صرفاً یک دانش ساده صنعتی نیست بلکه عمیق‌تر از آن بوده و مادر همه هنرها و علوم و به طور خلاصه مادر تمدن بشری به شمار می‌رود. از ابتدای خلقت انسان، تکنولوژی جریانی بوده که بدان وسیله بشر بر محیط اطراف خود تأثیر گذاشته و محیط زندگی خود را به گونه‌ای تغییر داده است که بتواند شرایطی را که در آن زندگی می‌کند بهبود بخشد. متحول‌ترین جنبه‌های تکنولوژی تحرک و پویایی آن است، به طوری که هر کسی می‌تواند به آسانی آنرا فراگیرد. تکنولوژی به راحتی موانع نژادی و زبانی را از بین می‌برد. و موضوع انتقال آن مهم‌ترین عامل نشان دهنده کیفیت تحرک و پویایی آن است.

مشرق‌زمین گاهواره تمدن بشری

رئیس کمیته برگزاری سمپوزیوم انتقال تکنولوژی مشرق‌زمین را به عنوان مهد تمدن بشری که بیشترین تأثیر را بر ساخت و پیدایش تکنولوژی‌های مدرن جهانی داشته به حساب آورد و گفت: «در فاصله سالهای ده هزار سال قبل تا هزار سال بعد از میلاد، در بسیاری از تحولاتی که در تاریخ بشریت به وقوع پیوسته توسعه تکنولوژی تأثیر و نقشی مستقیم داشته‌است. مشرق‌زمین که در این برهه تاریخی مهد تمدن به شمار می‌رفت کمک بزرگی به تکنولوژی جهانی کرده‌است. بسیاری از مواد و ابزار در این دوره ساخته شده و مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌است. تمدنهای بزرگ در این دوره شکوفا شده و بنیان فرهنگهای آینده پایه‌گذاری گردیده‌است.

ویژگی فرهنگهای شرقی در این است که نظریات و ایده‌هایی که در مورد تکنولوژی و مذهب و حیات ابراز می‌گردد یک هویت کلی را به وجود می‌آورد که نمی‌توان آنها را مستقل از یکدیگر مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. می‌توان تأکید نمود که سنن و آداب غنی و عمیق در زمینه‌های هنر و دانش، همواره تحت تأثیر دیگر جنبه‌های فرهنگ مشرق‌زمین بوده‌است. پیدایش و پیشرفت کیمیاگری و علم نجوم و تقسیم‌بندی واحد مواد را می‌توان انعکاسی از اندیشه‌های ماوراءالطبیعه دانست. نگرش ایرانیان باستان نسبت به جهان و طبیعت و محیط، همگی نشان‌دهنده عقاید ماوراءالطبیعی آنان بوده‌است. این طرز فکر همچنین

● تکنولوژی موانع نژادی و زبانی را از بین برده و موضوع انتقال آن مهم‌ترین عامل نشان‌دهنده تحرک و پویایی آن است.

سخنرانی افتتاحیه سمپوزیوم انتقال تکنولوژی و آموزشهای فنی و حرفه‌ای توسط دکتر ابوالحسن وفایی استاد دانشگاه صنعتی شریف به‌نیابت از کمیته برگزاری سمپوزیوم صورت گرفت. دکتر وفایی در ابتدا ضمن تجلیل و قدردانی از سازمانها و شرکت‌کنندگان داخلی و خارجی و با اهمیت تلقی کردن مسئله تکنولوژی و انتقال آن به عنوان یک تلاش بین‌المللی برای رسیدن به یک تعادل نسبی مابین دو گروه از کشورها - کشورهای توسعه‌یافته و کشورهای توسعه‌نیافته - و زدودن فقر و محرومیت از چهره جهانی با استفاده از تکنولوژی مدرن، به شکاف موجود در جهان اشاره کرد و گفت: «در جهان ما دو نوع انسان کاملاً متفاوت از یکدیگر زندگی می‌کنند. طبق گزارش سازمان توسعه وابسته به سازمان ملل متحد، $\frac{1}{4}$ جمعیت جهان که بالغ بر $\frac{1}{2}$ میلیارد نفر می‌شوند در کشورهای توسعه‌یافته ساکن هستند. این عده در $\frac{2}{5}$ مساحت خشکیهای زمین زندگی می‌کنند و $\frac{4}{5}$ تولید ناخالص ملی جهان را به خود اختصاص داده‌اند. $\frac{3}{4}$ بقیه جمعیت جهان یعنی $\frac{3}{8}$ بلیون نفر - جمعیت محروم - در بقیه خشکیهای زمین به سر می‌برند.

آنچه این دو گروه از انسانها را از یکدیگر متمایز می‌سازد قدرت و انگیزه است که اساساً از تسلط و بهره‌گیری از علوم و تکنولوژی امروز سرچشمه می‌گیرد. در واقع وظیفه اساسی کسانی که پیشرو بوده‌اند این است که راه را برای گروه محروم هموار سازند تا پیشرفت کنند و با تسلط بر دانش و تکنولوژی مدرن آن را به کار گیرند. با تحقق چنین امری نه فقط محرومین بلکه همه جهانیان از امکانات موجود بهره‌مند خواهند شد.»

دکتر وفایی در ادامه، رابطه انسان و تکنولوژی و تأثیر و تأثر متقابل محیط اجتماعی و عوامل تکنولوژیکی بر روی هم را مورد تأکید قرار داد و افزود: «تکنولوژی یکی از مهم‌ترین موهبت‌هایی است که به بشر داده شده و انگیزه‌ای برای او بوده که تکامل منحصر به فرد محیط خود

در استفاده آنان از مواد اولیه، شیوه تولید و به کارگیری تکنیکها تأثیر بسیار داشته است. این اعتقاد ایرانیان باستان را که عناصر طبیعی نظیر هوا، آب، خورشید و زمین و همه عناصر مشکله آن نعمتهای خداوندی هستند که باید شکوفا شده و به نحو معقولی به کار گرفته شوند می توان پیشناز نظریه زیست محیطی کنونی تلقی نمود که در وضعیت حاضر از آن به تکنولوژی سبز نام برده می شود. پیدایش و گسترش اسلام در ایران ایدئولوژیهای جدیدی را به وجود آورد و ابعاد جدیدی به تمدن ایرانی بخشید. از نقطه نظر تکنولوژیکی، گسترش فرهنگ اسلامی به

از طریق به کارگیری تکنولوژی بشر توانسته بر محیط اطراف خود تأثیر گذاشته و محیط زندگی خود را به گونه ای تغییر داده که بتواند شرایطی را که در آن زندگی می کند، بهبود بخشد.

عنوان کاتالیزوری در میان تمدنهای قدیمی مشرق زمین عمل کرده است. فرهنگ اسلامی بسیاری از روندهای تکنولوژیکی را در میان کشورهای مشرق زمین متحول و بارور کرده و گسترش بخشیده است. ایدئولوژی اسلام - که مبتنی بر وحدت و تسلیم در برابر اراده خداوند است - نه تنها بر استفاده از روشها و وسایل و مواد تأثیر گذارده بلکه نظرات مردان اهل فن را نیز شکل داده است. به طور کلی روشهای علمی و فنی فرهنگهای گذشته تداوم یافته و در موارد بسیاری در دوره اسلام تقویت شده است. موزونی و وحدت در هنر و علوم و تکنولوژیهای دوره های قبل از اسلام حفظ شده و اساس تمامی خلاقیت های هنری و تکنیکی را شکل بخشیده است.

زندگینامه دانشمندان بزرگ مشرق زمین نظیر ابوعلی سینا، بیرونی، رازی، کرجی، فارابی، طوسی، خیام و بسیاری دیگر در واقع داستان جستجوی طولانی بشر در راه کسب معنی، وحدت و تکامل و زیبایی در هنر و دانش و تکنولوژی بوده است. برای این مردان بزرگ تکنولوژی پدیده ای جدا به شمار نیامده و این چنین نیز تعریف و تعبیر نمی شده است. ایثار و فداکاری، وفاداری، تواضع، عزت، بی توجهی به مادیات، جستجو برای آرامش روحی و تلاش برای وصول به کمال مطلوب از جمله ارزشهای والای انسانی بوده که همواره ریشه ای عمیق در فرهنگهای شرقی داشته و تأثیری ژرف بر آن گذاشته است. در همین چهارچوب ارزشی بوده که فرهنگ تکنولوژیکی شرق قرنهای حفظ شده و تداوم یافته است.

صرفاً در قرن دوم بعد از میلاد مسیح بود که اروپای غربی وارد صحنه شد و از ترقیات تکنولوژی از طریق گسترش فرهنگ اسلامی بهره برد. بدون شک فرهنگ تکنولوژی در جنوب و غرب اروپا در فاصله قرون دهم تا هفدهم به شدت تحت تأثیر سنتهای شرقی قرار داشته است. اما در قرن هیجدهم میلادی، انقلاب صنعتی در غرب به وقوع پیوست و تکنولوژی در مسیر جدیدی قرار گرفت. از آن زمان تا کنون ترقیات تکنولوژیکی عمدتاً توسط جهان غرب صورت پذیرفته

است، به طوری که گاهی به شکلی برجسته و درخشان و زمانی با احساس مسئولیت کمتر خود را نشان داده است.

تکامل دانش و تکنولوژی به صورت دوره ای انجام می پذیرد. همه انسانها وارث آن بوده و شرق و غرب و جنوب و شمال به طور مساوی در تولید آن سهیم هستند. اکنون تلاشهای مشترک در علوم همچون نیروهای وحدت بخش در میان مردم سرتاسر جهان عمل می کنند و ما با چنین برداشت و روحیه ای است که به تحقق امر انتقال تکنولوژی امید بسته ایم.»

دکتر وفایی سپس به تشریح اهداف سمپوزیوم پرداخت و گفت: «یکی از اهداف سمپوزیوم گردهم آوردن نمایندگان سنتهای شرق و غرب یعنی ایران و آلمان بوده است. جمع و ترکیب تجربیات دوطرف و توسعه و تکامل آن توأم با بینش پرارزش متخصصین سازمان ملل و دیگر سازمانهای دولتی و غیردولتی این فرصت را به وجود آورد تا جنبه های مهم و حیاتی انتقال تکنولوژی و آموزش حرفه ای که بر آینده مشترک ما تأثیر خواهد گذاشت، مورد بحث و بررسی قرار گیرد.» وی موارد زیر را به عنوان اهداف دیگر سمپوزیوم انتقال تکنولوژی مطرح کرد:

«- تجزیه و تحلیل روندهای اخیر در انتقال تکنولوژی و آموزش حرفه ای و ارزیابی علل عقب ماندگی و یا توسعه نیافتگی صرف، بویژه در کشورهای در حال رشد و نیز در کشورهای توسعه نیافته.

- تنظیم نظامهایی برای کاهش آثار تکنولوژیهای ابتدایی و منسوخ در جامعه، نظیر پایین بودن سطح و ضعیف بودن کیفیت زندگی، سیر قهقراپی محیط زیست، ورشکستگی اجتماعی - اقتصادی و عدم تعادل محیطی.

- تسهیل اجرای طرحهای عملی برای پژوهش در امر سیاستهای مربوط به انتقال تکنولوژی و مکانیزمهای مناسب برای توسعه تکنولوژی پذیرفته شده در سطح ملی، منطقه ای و جهانی.»

دکتر وفایی در پایان ضمن تأکید مجدد بر بهره گیری از تکنولوژی و تأثیر آن بر روی زندگی انسانها در آینده ای که در پیش رو خواهیم داشت گفت: «اکنون که در آغاز قرن بیست و یکم قرار داریم خود را با موضوعات بقاء، رفاه و توسعه رودررو می یابیم. اگر قرار است جهان خود را به سوی آینده ای امیدبخش هدایت کنیم، باید بدانیم که تکنولوژی بخشی از محیط زیست ما است و همچون هوا و آب باید تمام مردم دنیا در بهره برداری از آن سهیم و شریک باشند. تکنولوژی یک موهبت الهی است و لذا حق همه ملل است که در توسعه آن و بهره برداری از آثار آن سهیم باشند. برای نیل به همگامی و هم زمانی با قرن بیست و یکم باید بتوانیم آداب گذشته را با ابعاد آینده تلفیق نماییم.»